

Олександр Рахлецький

студент гр. ФФМ-11

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: д.е.н., професор Кириленко О. П.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МИТНИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Цілеспрямований рух країни до європейського ринку триває багато років із часів підготовки й підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Варто згадати, що дві частини документа були підписані у березні й червні 2014 року. У 2015 році ЄС в односторонньому порядку лібералізував торгівлю з Україною, проте сама угода набула чинності лише у вересні 2017 р. Завдяки Угоді про асоціацію об'єм експорту товарів з України до ЄС зріс із \$12,6 млрд у 2015 р. до \$28 млрд у 2022 р.

ЄС є найбільшим торговельним партнером з питомою вагою торгівлі товарами 41,5% від загального обсягу зовнішньої торгівлі України. Товарообіг між нашою країною та ЄС після відкриття зони вільної торгівлі постійно зростає. Україна виходить на європейський ринок з новими товарами, серед яких все більшу частку починають займати товари з високим ступенем обробки. Кількість українських компаній, які здійснюють експорт товарів до держав-членів ЄС постійно зростає. Так, якщо в 2014 році експорт до ЄС здійснювали 10 002 компанії, у 2017 році їх кількість значно збільшилась і склала 14 136 компаній, а за результатами 2018 року їх кількість склала 14 715 компаній. У 2019 році – 14 545 компанії здійснювали експорт до держав-членів ЄС. Європейська сторона значною мірою сформувала систему митних преференцій для більшості українських товарів ще у квітні 2014 року в режимі автономних торговельних преференцій: відразу були повністю скасовані ввізні мита ЄС для 94,7% українських промислових товарів, 82,2% сільськогосподарської продукції та 83,4% харчової продукції [1].

Саме тому митні преференції мають ряд переваг для українських експортерів:

- безмитний доступ до одного з найпотужнішого та найбільшого ринків світу для більшості української продукції;
- рівні умови конкуренції та нарощування обсягів експорту до ЄС;
- підвищення стандартів якості та безпечності української продукції в тому числі і на внутрішньому ринку;
- створення українських брендів, які будуть легко упізнаватися в усьому світі;
- розширення номенклатури товарів та послуг на внутрішньому ринку України;
- підвищення попиту на вітчизняну продукцію, в тому числі на ринках третіх країн, у зв'язку із впровадженням європейських стандартів;

– поліпшення структури вітчизняного експорту у бік зменшення сировинної складової та збільшення частки високотехнологічних товарів з високою долею доданої вартості, виробленої в Україні.

У 2022 році українська економіка зазнала колосальних втрат – ВВП країни обвалився на понад 30%. А експорт товарів, за даними Держмитслужби, скоротився на 35% – до \$44,2 млрд. Проте обсяг експорту з України до ЄС продовжує зростати. За оцінками Мінекономіки експорт товарів до Євросоюзу в 2022 році збільшився на 4,2% в порівнянні з експортом у 2021 році й досягнув \$28 млрд. Це понад 63% від усього товарного експорту України. Такий результат, зокрема, пояснюється тим, що Євросоюз став для України головним напрямком експорту та транзиту [2].

В економічній сфері Угода про асоціацію відкрила шлях до суттєвого поліпшення умов торгівлі між Україною та ЄС. Йдеться про поетапне формування системи митних преференцій у взаємовідносинах України з ЄС для більшості українських товарів. Крім того, угода передбачає зниження технічних бар'єрів шляхом гармонізації законодавства України та покращення вітчизняних стандартів виробництва до європейського рівня.

Після того, як 23 червня 2022 року лідери 27 країн – членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство, в ЄС розпочався новий, уже більш предметний, хоча і не менш складний, етап євроінтеграції України. Сьогодні Україна більше не обмежена на рівні політики жодними тарифними обмеженнями з ЄС. Після отримання статусу кандидата парламент уже ухвалив фактично все необхідне ринкове законодавство в рамках виконання Угоди про асоціацію.

Одним із ключових рішень, яке вплинуло на експортні можливості України, став Регламент Європейського Парламенту та Ради №2022/870 від 30 травня 2022 року, який запроваджує тимчасові заходи з лібералізації торгівлі між Україною та ЄС до 5 червня 2023 року. Цей документ передбачає скасування на один рік усіх мит і тарифних квот на експорт з України. Запровадження митної лібералізації без перебільшення можна вважати ключовим кроком з підтримки українського бізнесу, особливо в умовах повномасштабної війни.

Враховуючи логістичні виклики, які постали перед українськими виробниками, надання Україні таких торговельних преференцій допомогло вітчизняним експортерам відносно швидко переорієнтувати ринки збуту, частково доєднатись до нових ланцюгів доданої вартості, а головне – продовжувати свою економічну діяльність. Але істотне розширення дефіциту торгівлі і нижча спроможність внаслідок руйнування енергетичної інфраструктури й додатковий попит на імпорт, зумовляють потребу в підтримці українських експортерів й після 2024 року, коли спливе термін наданих ЄС преференцій. Тому для українських виробників дуже важливе продовження формування системи митних преференцій у взаємовідносинах України з ЄС, як мінімум, до закінчення дії воєнного стану і як максимум – до приєднання України до ЄС.

Отже, формування системи митних преференцій у взаємовідносинах України з ЄС передбачає:

- економію витрат щодо сплати ввізних мит (чим вищі ввізні мита ЄС, тим вищу економію отримують експортери). Станом на 2021 р. сума ввізних мит становила 65,6 млн євро;
- спрощення процедур експорту до ЄС, як результат – зменшення адміністративних витрат;
- збільшення конкурентних переваг відносно імпорту з третіх країн;
- можливість розширити присутність на ринку ЄС та включитися до його виробничих ланцюгів.

Список використаних джерел:

1. Євроінтеграційний портал. Зона вільної торгівлі. URL: <https://eu-ua.org/zona-vilnoi-torhivli/>
2. Журнал Forbes Ukraine, Головний ринок. Як розвивається і зростає український експорт в ЄС. URL: <https://forbes.ua/company/golovniy-rinok-yak-rozvivayetsya-i-zrostaє-ukrainskiy-eksport-v-es-02032023-12061>
3. Юридична газета online. Торговельні преференції ЄС для України: час нових можливостей для експорту в умовах війни. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/torgovelni-preferenciyi-es-dlya-ukrayini-chas-novih-mozhливостей-dlya-eksportu-v-umovah-viyni.html>
4. Представництво України при Європейському Союзі. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnо-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>